

Fylkesmannen i Innlandet

Informasjon til faglærer i grunnskolen om sluttvurdering

Skoleåret 2018/2019

Innhold

Regler for sluttvurdering i fag	3
Overordnet mål og grunnlag for vurdering i fag, § 3-3.....	3
Sammenhengen mellom underveisvurdering og sluttvurdering, § 3-16.....	3
Sluttvurdering i fag, § 3-17	3
Fastsettelse av standpunktkarakter, jf § 3-18	4
Saksbehandling ved klage på standpunktkarakter i fag	4
Fylkesmannen.....	4
Skolen.....	4
Faglærer.....	5
Saksbehandling ved klager på eksamenskarakter	6
Sentralt gitt (skriftlig) eksamen	6
Lokalt gitt (muntlig) eksamen.....	6

Regler for sluttvurdering i fag

Kapittel 3 i forskrift til opplæringsloven inneholder reglene for all individuell vurdering i grunn- og videregående skole. Det er helt nødvendig at lærere har god kjennskap til disse bestemmelsene.

Elever i offentlig grunnskoleopplæring har rett til vurdering etter reglene i forskrift til opplæringsloven kapittel 3. Formålet med vurdering er å fremme læring underveis og uttrykke kompetansen til elevene underveis og ved avslutningen av opplæringen, jf §§ 3-1, 3-2.

I denne veiledningen er det kun vist til de bestemmelsene som er sentrale for krav til begrunnelsene for standpunktkarakterene. Oversikten er ikke uttømmende, og bestemmelsene er heller ikke gjengitt i sin helhet. Se www.lovdataba.no (kommentarutgaven) til opplæringsloven med forskrift og www.udir.no.

Overordnet mål og grunnlag for vurdering i fag, § 3-3

Grunnlaget for vurdering er kompetansemålene i læreplanen for det enkelte faget. Bruk av kjennetegn på måloppnåelse/vurderingskriterier er sentralt i vurderingsarbeidet. Slike kjennetegn/kriterier må være tydelig forankret i læreplanens kompetansemål og sikre at sluttvurderingen har tilstrekkelig bredde.

Sammenhengen mellom underveisvurdering og sluttvurdering, § 3-16

Underveis- og sluttvurdering har ulike formål; underveisvurdering er vurdering **for** læring, mens sluttvurdering er vurdering **av** læring.

Underveisvurderingen skal brukes som redskap i læreprosessen og som grunnlag for tilpasset opplæring. Den skal bidra til at eleven øker kompetansen sin i fag. Gjennom underveisvurdering får lærer og elev kunnskap om elevens faglige progresjon og hvilket kompetansenivå eleven har oppnådd mot avslutningen av opplæringen. Det er viktig å skille mellom den **kompetansen** eleven har vist underveis og de karakterene eleven har fått. Det understrekes at standpunktkarakteren ikke skal være et «gjennomsnitt» av tidligere karakterer. Eleven skal ha mulighet til å forbedre egen kompetanse i faget inntil standpunktkarakteren er fastsatt.

Det presiseres nå at den **kompetansen** eleven har vist underveis i opplæringen, er en del av grunnlaget for vurderingen når det skal settes standpunktkarakter.

Se Utdanningsdirektoratets forslag til kjennetegn på måloppnåelse i utvalgte fag:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/kjennetegn-pa-maloppnaelse/>

Sluttvurdering i fag, § 3-17

Sluttvurdering i fag skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen i fag i læreplanverket. I grunnskolen er standpunktkarakterer og eksamenskarakterer sluttvurderinger. Eleven skal gjøres kjent med hva det er lagt vekt på i fastsetting av hennes eller hans standpunktkarakter.

Fastsettelse av standpunktkarakter, jf § 3-18

Standpunktkarakter er karakter som blir gitt ved avslutningen av opplæringa i fag, og som skal føres på vitnemålet. Standpunktkarakterer er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Enkeltvedtak skal begrunnes, jf. fvl. § 24. Det er imidlertid gjort unntak for standpunktkarakter m.v. i forskrift til forvaltningsloven § 20. Normalt skal det derfor ikke gis en samtidig, skriftlig begrunnelse når man setter standpunktkarakter eller eksamenskarakter m.v.

Standpunktkarakter skal fastsettes og begrunnes i samsvar med og innenfor de rammer som følger av forskrift til opplæringsloven og læreplanverket for kunnskapsløftet.

Faglærer skal

- sette standpunktkarakterer etter en nøye vurdering av elevens samlede kompetanse i forhold til kompetansemålene i læreplanen, formålet med faget og generell del
- ha bredde og variasjon i vurderingsformer
- ikke ha vektlagt utenforliggende forhold som forutsetninger, fravær, manglende innleveringer eller deltakelse, og øvrige forhold knyttet til orden og oppførsel
- ikke bruke grunnleggende ferdigheter som selvstendig vurderingsgrunnlag. Grunnleggende ferdigheter i fag er integrert i kompetansemålene, der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen.
- kunne begrunne elevens kompetanse som et minimum med eksempler innenfor alle hovedområdene i faget.

Begrunnelse

Dersom elevene ønsker begrunnelse kan eleven be om dette i henhold til forskrift til opplæringsloven § 5-7. Det er hensiktsmessig, men ikke noe lovkrav, at denne begrunnelsen gis skriftlig. Mange skoler har gode erfaringer med å invitere elev og foresatte til skolen for en samtale med faglærer og rektor.

Saksbehandling ved klage på standpunktkarakter i fag

Fylkesmannen

Fylkesmannen skal bare ta stilling til om gjeldende regler for karakterfastsetting er fulgt, og tar ikke stilling til om karakteren er i samsvar med elevens faglige nivå.

Dersom Fylkesmannen kommer til at gjeldende regler er overholdt, vil skolens vedtak om standpunktkarakter bli stadfestet. Fylkesmannens avgjørelse er endelig og kan ikke påklages. Hvis det kan reises tvil om gjeldende regler for karaktersetting er overholdt, opphever Fylkesmannen vedtaket om standpunktkarakter og sender saken tilbake til skolen for ny vurdering.

Skolen

Det er rektor som har hovedansvaret for behandlingen av elevens klage. I tillegg til klagen skal faglærers redegjørelse for karakteren og uttalelse fra rektor om skolens saksbehandling følge saken. Når faglærer har levert sine begrunnelser til rektor, sender skolen saken til Fylkesmannen som klageinstans. Klager skal ha kopi. Om en elev har klaget på flere standpunktkarakterer, skal det opprettes egen sak for hver enkelt klage.

Dersom Fylkesmannen opphever vedtaket om standpunktkarakter må rektor og faglærer foreta en ny vurdering, og rektor setter endelig karakter. Karakteren kan bli stående eller bli endret. Den nye avgjørelsen skal begrunnes. **Den nye begrunnelsen må legge særlig vekt på de forhold Fylkesmannen har påpekt som grunn til at skolen skal gjøre en ny vurdering.** Kopi av skolens nye vedtak med begrunnelse sendes Fylkesmannen. Skolens nye avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.

Ved fastsetting av standpunktkarakterer (forskrift til opplæringsloven § 3-18) utøver læreren et faglig skjønn. Dette faglige skjønn må utøves og begrunnes i samsvar med og innenfor de rammene som følger av forskrift til opplæringsloven og Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06).

Faglærer

Faglærer må skrive en redegjørelse om hvordan karakterfastsettelsen har skjedd. Selv om en elev har klaget samlet på standpunktkarakter i flere fag, må faglærer skrive separate svar/dokumenter i hvert fag. Forskriften til opplæringsloven § 5-12 stiller krav til faglærer om å beskrive hvordan karakteren er fastsatt. I veiledningen fra Utdanningsdirektoratet, «Behandling av klager på standpunktkarakter», forklares dette nærmere.

Redegjørelsen må inneholde:

1. en konkret beskrivelse av elevens sluttkompetanse i faget basert på en vurdering etter kompetansemålene i læreplanen og kjennetegn på måloppnåelse.

Det må gå tydelig fram at elevene er vurdert [etter hovedområdene og kompetansemålene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet](#). Det er viktig å vise til den relevante læreplanen og kompetansemålene og vurderingen knyttet til disse, samt til formålet med faget og generell del av læreplanen. Man kan ikke sette standpunktkarakter basert på elevens kompetanse i et utvalg av kompetansemål.

Noen skoler har valgt å periodisere opplæringen i faget, men da er det viktig å ha tenkt gjennom hvordan hovedområder som blir avsluttet på et tidlig tidspunkt, vurderes i forbindelse med fastsettelsen av standpunktkarakteren. Ved slutten av opplæringen har eleven kunnskap om de ulike delene av faget og vil kunne mestre utfordringer i faget som helhet og se sammenhenger på tvers av hovedområdene. En enkel avkryssing av kjennetegn på måloppnåelse/vurderingskriterier vil ikke være tilstrekkelig. Det er ikke tilstrekkelig å vise til karakterer eleven har fått underveis i opplæringen. Generelle vendinger som for eksempel «middels grad av måloppnåelse» gir ikke en god nok beskrivelse av elevens sluttkompetanse.

Beskrivelse av kompetanse må ikke drukne i omtale av aktiviteter.

2. en omtale av hvordan eleven/foreldrene er informert om kompetansemålene i faget og kjennetegn på måloppnåelse

Skolen kan informere om læreplan og vurderingskriterier på foreldremøter og publisere på sin nettside. Elevene skal fortløpende ha informasjon om sammenhengen mellom læringsaktiviteter og kompetansemål.

3. en omtale av hvordan eleven har fått den underveisvurderingen han/hun har krav på

Faglærer skal beskrive hvordan underveisvurderingen har vært lagt opp, og henvises til skolens rutiner, verktøy og utdelt informasjon. Faglærer må beskrive hvordan eleven har fått mulighet til å forbedre kompetansen sin i faget gjennom opplæringstiden. Det kan gjerne sendes inn eksempler som vedlegg.

4. informasjon om hvordan det er lagt til rette for elevens egenvurdering i faget

Faglærer må beskrive hvordan det er lagt til rette for elevens egenvurdering i faget.

5. kommentarer til elevens klage

Hvis eleven kommer med påstander, kritikk eller spørsmål i sin klage, er det viktig at faglærer kommenterer det som er relevant rent faglig. Andre tema bør rektor kommentere.

Mer informasjon om klage på standpunktkarakter i fag finner du her:

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Vurdering/behandling-av-klager-pa-standpunktkarakterer-i-fag/>

Saksbehandling ved klager på eksamenskarakter

Sentralt gitt (skriftlig) eksamen

Skolen må før eksamen informere eleven om klageretten og retten til å se egen besvarelse. Skolen bør tilby hjelp til å vurdere eksamensbesvarelsen før en eventuell klage på eksamenskarakter. Klagen skal fremsettes skriftlig innen fristen, undertegnes av klager og sendes til skolen der klageren er elev. Det er ikke nødvendig å begrunne klage på eksamenskarakteren.

Lokalt gitt (muntlig) eksamen

Ved muntlig eksamen kan eleven kun klage på formelle feil. Feilen(e) må være slik at de kan ha hatt betydning for resultatet. Retningslinjer for lokalt gitt eksamen bør omtale [eksempler](#) på formelle feil. Klagen, som skal sendes Fylkesmannen i Innlandet, må ha med uttalelse fra faglærer og sensor.

Denne uttalelsen må inneholde:

- beskrivelse av organiseringen av eksamen
- beskrivelse av forløpet av eksamen
- svar på det som eleven eller foreldrene peker på i klagen

Mer informasjon om klage på eksamenskarakter finner du i heftet «Informasjon til skolen».

Fylkesmannen i Innlandet

E-post: fminpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Statens Hus,
Gudbrandsdalsvegen 186
2619 Lillehammer

Postadresse:
Postboks 987
2626 Lillehammer

Internett: www.fylkesmannen.no/innlandet